

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. כל קרקע הילך הוא ... איצטריך קרא היכא דחפר בה בורות שיחין ומערות 1
- ב. למודה ממין הטענה..... 2
- ג. טענו חטין והודה לו בשעורין פטור..... 2
- ד. ההוא רעיא ... אמר להו לא היו דברים מעולם אתו סהדי אסהידו ביה דאכל תרתי מינייהו ... משתבע והא גזלן הוא אמר ליה שכנגדו קאמינא..... 4
- ה. משביעין אותו שבועת היסת..... 4
- ו. סתם רועה פסול ... דידיה ... דעלמא ... אנן חיותא לרועה היכי מסרינן..... 5
- ז. לפני עור לא תתן מכשל..... 7
- ח. שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה..... 8
- ט. לא אמרינן מינו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא..... 9
- י. אשתמוטי קא משתמיט ליה ... הכופר במלוה כשר לעדות בפיקדון פסול לעדות ... כגון דאתו סהדי ואסהידו ביה דההיא שעתא איתיה לפקדון בביתיה והוה ידע אי נמי דהוה נקיט ליה בידית..... 11
- יא. משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו..... 11
- יב. לא תחמד לאינשי בלא דמי משמע להו..... 12

דף ה.

א. כל קרקע הילך הוא ... איצטריך קרא היכא דחפר בה בורות שיחין ומערות

המודה בקרקע שהיא של חבירו חשוב הילך, ואף על פי שלא אמר הילך, ואף כשאין הקרקע לפנינו, ודוקא כשהם שלמים, אבל אם חפר בקרקע בורות, ותבעו למלאות הבורות, אינו חשוב הילך. אולם אינו נשבע שהרי אין נשבעין על הקרקעות¹.

¹ ועיין במאירי בסוגיין שהביא "גדולי המפרשים שאלו בזו שחפר בה בורות וכו' מפני מה אינו נשבע שהרי דמים הוא חייב והרי זה כמו שמוען כלים ודמי היזק שהזיקו בקרקע והודה באחד מהם ופירשוה בשלא מען

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ב. למודה ממין הטענה

מדכתיב (שמות כב ה) אֲשֶׁר יֹאמַר פִּי הוּא זֶה, תִּרִי מִיַּעוּטֵי², הוּא זֶה, מִשְׁמַע דּוּקָא, כְּלוּמַר אֵינּוּ חַיִּיב שְׁבוּעָה אֲלֵא כְּשִׁיטְעוֹן כִּךְ כְּמוֹ שֶׁהוּא מִשְׁמַעוֹת הַפְּרָשָׁה, דִּהֵינּוּ שׁוֹה טוֹעֵנּוּ שְׁנַתֵּן לוֹ לְשִׁמּוּר אִו בַּהֲלוּאָה כֶּסֶף אִו כְּלִים, וְהוּא מוֹשִׁיבּוֹ עַל טַעֲנָתוֹ בַּהוֹדָאֵת מִקְצַתָּהּ וְאוֹמֵר דְּבַר זֶה מִן הַטַּעֲנָה הוּא מַה שְׁנַתֵּת לִי וְהַשָּׂאֵר לֹא נָתַת לִי, וְהֵינּוּ שֶׁהוֹדָאָה הִיא מִמִּין הַטַּעֲנָה, לְפִיכֵךְ אָמְרוּ ז"ל שְׂאִין מוֹדָה מִקְצַת הַטַּעֲנָה חַיִּיב לִישְׁבַּע עַד שִׁיּוּדָה מִמִּין הַטַּעֲנָה.

כִּיצַד, תִּבְעוּ כּוֹר חֲטִים וְהוֹדָה לוֹ בְּלַתֵּךְ שְׁעוּרִים, אִו שְׁטַעֲנּוּ כּוֹר תְּבוּאָה וְהוֹדָה בְּלַתֵּךְ קִטְנִית פְּטוּר³, שֶׁהוֹדָאָה אֵינָה מִמִּין הַטַּעֲנָה דְּשְׁעוּרִין לֹאֵו חֲטִין הֵן וְקִטְנִית לֹאֵו בְּכֻלָּל תְּבוּאָה הֵן לְפִיכֵךְ פְּטוּר⁴, דַּעַל מַה שְׁטַעֲנּוּ לֹא הוֹדָה לוֹ כְּלוּם וְהוּ"ל גְּבִיָּה כְּמוֹ כּוֹפֵר בְּכֻלָּ, וְעַל מַה שֶׁהוֹדָה לוֹ לֹא טַעֲנּוּ וְשִׁמָּא זֶה מַחֲל לוֹ עֲלִיו וְאֵנָן לְמַה נְחַיִּיבֵנּוּ שְׁבוּעָה.

אֲבָל אִם תִּבְעוּ בְּכוֹר פִּירוֹת וְהוֹדָה לוֹ בְּלַתֵּךְ קִטְנִית חַיִּיב שֶׁהִקְטַנִּית בְּכֻלָּל פִּירוֹת הֵן, וְכֵן אִם תִּבְעוּ כּוֹר תְּבוּאָה וְהוֹדָה לוֹ בְּלַתֵּךְ שְׁעוּרִין חַיִּיב שֶׁהִשְׁעוּרִין בְּכֻלָּל תְּבוּאָה הֵן⁵, וְכֵן כֹּל חֲמִשָּׁת הַמִּינִין בְּכֻלָּל תְּבוּאָה הֵן.

ג. טענו חטין והודה לו בשעורין פטור

כִּבֵּר הַתְּבֹאֵר בַּמִּסְכָּת בַּב"ק דָּף לָהּ: שֶׁתִּבְעוּ⁶ שְׁחַיִּיב לוֹ חֲטִין וְהוֹדָה לוֹ בְּשְׁעוּרִין, נִשְׁבַּע הִיסֵּת עַל הַחֲטִין וּפְטוּר אִף מִדְּמֵי שְׁעוּרִין. וְצָרִיךְ לִישְׁבַּע

דמי ההיזק אלא שיהזור וימלא חפירותיו למדנו מדבריהם שכל שהוא טוענו כלים ודמי היזק שהיזק בקרקעו והודה באחד מהם או שתבעו דמי היזק שהיזק בקרקעו בכדי מנה והודה במקצתו שנשבע ואין זה טענת קרקע.

² שו"ע ונו"כ פח ז וסמ"ע דם י

³ נקט קטנית ולא שעורים דהוי מין טענה בתובעו תבואה, אבל בתובעו חטין אפילו שעורים לא הוי מין טענה כמבואר לקמן, אבל קטניות אפילו בתבואה לא הוי מין טענה משום דאין בלשון אדם קטנית בכלל תבואה. אורים שם יא

⁴ ויין וחומץ יין מין אחד הם לענין הודאה, כן הוא בפירוש רשב"ם [ב"ב] פרק המוכר את הספינה דף (פ"ה) [פ"ד] ריש ע"ב [ד"ה מין] ש"ך שם ז

⁵ . וכתב נמוקי יוסף סוף המניח [ב"ק י"ז ע"א מדפי הרי"ף], ה"ה אם תבעו כור סתם ואמר איני יודע אם קטנית אם חטין אם שעורים. סמ"ע שם יג

⁶ שו"ע ונו"כ פח יב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

היסת. וי"א⁷ שזהו רק אם אומר משטה הייתי כך ואיני חייב לך כלום. אך אם עומד בהודאתו חייב בדמי שעורים.

יש מי שאומר⁸ שהטעם משום דחשיב כאילו הודה לו התובע שאינו חייב לו שעורים, ולפיכך אפילו יש עדים על השעורים, פטור⁹, דהודאת בעל דין כמאה עדים דמי. ויש מי שאומר הטעם שכיון שתובעו חטין ולא שעורין ודאי מחל לו על השעורים¹⁰, ולפיכך אפילו אם יביא עדים על השעורים פטור, ואפילו הנתבע עצמו שידע שחייב לו השעורים פטור לשלם לו השעורים שהרי מחל לו בפנינו. וי"א¹¹ שאין הטעם משום מחילה ואם יודע הנתבע שחייב לו שעורים גזלן הוא אם אינו משלם לו אלא שהב"ד אינם יכולין להוציא מידו.

ויש מי שאומר שדוקא כשאמר לו הלוייתך חטין ביום פלוני ובשעה פלונית והלה אומר באותו פעם שעורים היו שהלוייתני, אז הוא פטור שודאי מחלו לו, אבל אם אינו טוען כן בודאי חייב לשלם לו השעורים שמודה בהן¹².

ויש מי שאומר¹³ שאם הם בזמנים מתחלפין, כגון שהתובע תובע שהלוהו חטים בניסן והנתבע משיב שהלוהו שעורים בתשרי ואח"כ השיב התובע

⁷ דעת הש"ך לפסוק כדעת הרמ"ה ועיין אורים יש שכתב דאין לזוז מדברי מחבר בכל אופן.

⁸ דעת המחבר שם

⁹ קשה לי על המחבר, שבשני שורים שהזיקו פסק כהרמב"ם ביש עדים חייב, וחשיב מודה במקצת כדלעיל ולא הביא שם הולק. ואפשר ס"ל דדוקא התם חייב כשיש עדים, משום דהעדים אינם יודעים איזה הזיק, א"כ אינם מכחישים אותו, והוה ליה כטוענו חטים ועדים מעידים שיש לו חטים או שעורים, דמחויב לשלם לו עכ"פ שעורים, שהרי התובע אומר אני אומר שהעדים מעידים על חטים כדברי, ואם אתה אומר שמעידים על שעורים תן לי לכל הפחות שעורים, אבל הכא כיון דהוי כאילו הודה שלא הלוה לו שעורים והודאתו חשובה יותר מק' עדים, א"כ מה שמעידים העדים שהלוה לו שעורים בטל הוא, כיון שמכחיש את העדים, דאדם נאמן על עצמו יותר מק' עדים. ש"ך שם טו. ועיין ביאורים [סק"ג] דהעיקר דבחטין ושעורין שהן בשעה אחת שזה אומר חטין וזה אומר שעורין היו, וכמ"ש בסימן ת' בזה אומר גדול וזה אומר קטן דהוא מטעם הודאה ולא מטעם מחילה וכמ"ש בסמוך [סק"ה], מהני עדים, דהודאה שאינה ברורה היא, כמבואר בסימן קל"ח סעיף ו' [בהג"ה] דשם ג"כ משום הודאה הוא ומהני עדים. משא"כ כשהחטים ושעורים הן בזמנים מתחלפין דהוא מטעם מחילה, לא מהני עדים, וזה ברור. נתיב"מ שם ד

¹⁰ שלפי דברי התובע והודאת הנתבע תולים אנו שודאי יש לו אצלו שניהם, ואמרינן כיון שאינו תובעו אלא חטין ודאי מחל לו על השעורים

¹¹ ש"ך שם

¹² שכשאדם תובע לחבירו בתביעה אחת לא אמרינן מפני זה שמחל לו על שאר התביעות, אלא דוקא בכה"ג שהלוהו בפעם אחת ב' דברים ותובעו בעד אחד אמרינן ודאי מחל לו על השני.

¹³ נתיבות המשפט [חדושים] ה וביאורים [סק"ג]

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

שהוא תובע החטים של ניסן, ודאי מחילה היא ואפילו עדים אינם מחייבים. ואם הם בזמן אחד, שהתובע אומר חטין היו והנתבע אומר שעורין היו, בזה לא שייך מחילה כיון שדעתו להרויח רק טעם הודאה, בהלואה או פקדון חייב ליתן שעורים ממה נפשך, רק אינו יכול לתבוע גוף השעורים, וכן אם השעורים שוים יותר מהחטים א"צ ליתן רק הפחות. וזה דוקא בשאין חוזר מהודאת השעורין, אבל כשהוזר מהודאת השעורים א"צ ליתן אפילו שעורים, שיכול לטעון משטח כיון שהודה בשעורים במה שלא תבעו בהם¹⁴.

וכל זה היינו כשתבעו התובע ברי חטים, אבל אי טענו שמא, חייב לשלם לו שעורים לכו"ע, ולא שייך לומר כאן שהודה לו התובע או מחל לו או שהשטה בו הנתבע¹⁵.

**ד. ההוא רעיא... אמר להו לא היו דברים מעולם אתו סהדי
אסהידו ביה דאכל תרתי מינייהו... משתבע והא גזלן
הוא אמר ליה שכנגדו קאמינא**

תבעו חפצים¹⁶ שוה מנה, והלה אומר אין לך בידי כלום, ועדים מעידים שראו בידו, כשנתבע¹⁷, מאותם חפצים, או שראו שאכלם, שוה חמשים, הוחזק כפרן, והתובע נשבע ונוטל¹⁸.

ה. משביעיין אותו שבועת היסט

¹⁴ וגבי שור תם דליכא שיעבוד נכסי אין הבית דין יכולין להזדקק להשני ופטור
¹⁵ וכ"כ הנמוקי יוסף סוף פרק המניה [י"ז ע"א מדפי הרי"ף] ומביאו ב"י [סעיף י"ד], והוא מוכרח בש"ס [שם]
ל"ה ע"ב] גבי הא דקאמר התם, אלא דאמר נזיק שמא ומוזיק ברי, ע"ש ש"ך שם יג
¹⁶ שו"ע ונו"כ עה ד
¹⁷ אבל אם לא ראו בידו בשעת הכפירה, אף שראו בידו קודם לכן, אינו נעשה חשוד אפילו בפקדון, דאמרינן
דאין דעתו לכפרו, אלא נאבד מידו הפקדון ולא רצה לגלות להמפקיד כדי שלא יביאהו לשבועה דאורייתא,
ומשטח נפשו לומר לא הפקדתני עד שיחפשנו ויתנו לו. סמ"ע שם יב
¹⁸ היינו משום שלא הוחזק כפרן רק על המקצת, משו"ה צריך לישבע על השאר, דלאותו ממון הוחזק כפרן
ולא לממון אחר, משא"כ כשהוחזק כפרן על כל הממון, דאז זה שכנגדו נוטל בלא שבועה, וכמ"ש בסימן ע"ט
סעיף ח'. סמ"ע שם טו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר לעיל דף ג. שכופר¹⁹ בכל ואין עד אחד מכחישו לא חייבתו התורה שבועה בין במלוה בין בפקדון²⁰, ומכל מקום חז"ל חשו לרשיעי המצויים בכל דור ולא ינשי דלא מעלי, והסיתו הדיינים להשביע כל הנתבעים הכופרים בכל, והיא שקראוה "שבועת היסת" על שם הסתתם שהסיתו הדיינים להשביע הנתבע הכופר בכל.

דף ה:

ו. סתם רועה פסול ... דידיה ... דעלמא ... אנן חיותא

לרועה היכי מסרינן

הרועים אחד²¹ רועי בהמה דקה, ואחד רועי בהמה גסה של עצמם, הרי הם פסולים, שחזקתן פושטים ידיהם בגזל ומניחים בהמתן לרעות בשדות ובפרדסים של אחרים. אפילו לא ראינו שעשו כן. אבל רועים בהמות של אחרים אינם פסולין עד שראינו שמרעין בשדות של אחרים, ומסתמא חזקתן אינן מרעין בשל אחרים, שאין אדם חוטא ולא לו.

וכל זה בבהמה גסה²² אולם כבר התבאר במסכת ב"ק דף עט: ובמסכת תענית דף כה. שאין מגדלים²³ בהמה דקה כנבשים ועיזים בארץ ישראל, באזורים בהם מצויין שדות או גינות, ואפילו קושרה בבית וכל שכן בדיר אסור²⁴. מפני שדרכם לרעות בשדות של אחרים והיזקם מצוי, ואפילו אין הבהמה שלו אין אדם חוטא ולא לו, אסור כיון שדרך בהמה דקה לצאת

¹⁹ שו"ע ונו"כ פו א

²⁰ כתב כן לאפוקי מדעת רש"י [ב"ק ק"ז ע"א] שכתב המור בשמו בסעיף (ט') [י" דדוקא במלוה שעשה טובה עם הלוח הוא דפטור מן התורה בכופר הכל משום חזקה דאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו שעשה עמו טובה בהלוואתו, משא"כ בפקדון דאין המפקיד עשה טובה עם הנפקד במה שהפקיד בידו, קמל"ן דאין חילוק, וכן דעת רוב הפוסקים וכמו שכתב המור ע"ש. סמ"ע שם ה

²¹ שו"ע ונו"כ לד יג

²² סמ"ע שם לג

²³ שו"ע ונו"כ הו"מ תמ א

²⁴ סמ"ע שם א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ולהזיק, גזרו²⁵ מחששא שתצא בלי ידיעת הרועה ותזיק. והמגדל בא"י י"א שהרי הוא פסול לעדות²⁶.

ואף בהמה גסה אין לרעות, אלא יש לגדלה ברפת במקום שמור ולהאכילה במקומה, או למוסרה לרועה שישמרנה שלא תיכנס לשדות אחרים²⁷.

ואין איסור²⁸ זה ממצות התלויות בארץ, אלא כל מקום שיש ישוב ישראל, ומצויים שם שדות וכרמים של ישראל איסור²⁹.

ולפיכך בזמן הזה שאנו חיים כיום³⁰, שרובה של א"י נתישב מישראלים ובאזורים רבים רוב השדות שייכים להם, פשיטא ששייך איסור של גדול בהמה דקה בכל הלכותיו³¹,

²⁵ והחמירו בזה כדי להרחיק מההיזק שאסור לאדם שיוזק את חבירו ואפילו כשמשלם אם הנזק מוכן ומצוי בכל עת. ערוך השולחן חושן שם סעיף א

²⁶ סמ"ע סי' לד לג וכתב ולפי"ו היה נראה לומר דמ"ש של עצמו, לא קאי אלא אבהמה גסה. ולא משמע כן מסתימת לשון הגמרא [ב"מ ה' ע"ב] והפוסקים. וצ"ל דלענין לפסול אותו מעדות ושבועה, אפילו בבהמה דקה הצריכו להיות דוקא של עצמו, אי"נ לענין שיהא אסור להציל ממיתה לא החמירו כ"כ כי אם ברועי בהמה דקה. ²⁷ הא דאמרינן בפ"ק דב"מ (ה' ע"ב) דרועה בהמות אחרים כשר. דאין אדם חוטא ולא לו. היינו דוקא בבהמה גסה, דמותר להשהותה בביתו. אי"כ מותר ליתן לרועה אף בשדה, ולא חיישינן. אבל בהמה דקה דאסור להשהותה אפי' בבית ובקשירה. ק"ו לרעות בשדה. ואין חילוק למגדל שלו למגדל של אחרים. ומעמא, לפי שאי אפשר לשומרם, שלא ירוצו לשדות אחרים. ומהאי טעמא הרחיקו חכמים אפילו בבית ובקשירה. אבל גסה אפשר לשומרה. ים של שלמה מסכת בבא קמא פרק ז סימן לה

²⁸ ביאור הגר"א שם. ועיין שו"ת שבט הלוי חלק ד סימן רכז "והנה האיסור בא"י נגזר מכת תרתי טעמא, איסור גזל שדרכן לרעות בשדות אחרים, ומשום ישוב א"י, ולרב שם דעשה בכל כא"י בדבר זה משום דאיכא שם רוב ישוב ישראל ס"ל דאהני טעמא דגזל לחוד, וא"כ אסור בכ"מ דאיכא ישוב ישראל – אמנם להלכה הרבה ראשונים לא פסקו כרב דר' הונא חולק וה"ט דס"ל דהגזרה מעיקרא לא נגזרה רק בא"י, ובחז"ל אם יזיק בבהמותיו יתבע אותו לדין כמש"כ רש"י במשנתנו. ברם הא איכא לספוקי ארץ ישראל בלי ישוב ישראל מה דינו אם נשארה הגזרה אם לא ... וראיתי שדבר זה מהלוקת אבות העולם דרבינו בעל השו"ע הו"מ סי' ת"ט כ' והאידנא שאין מצוי שיהיו לישראל בא"י שדות נראה דשרי והוא דעת עצמו של הב"י בביאור הגר"א. איברא בכפתור ופרח פרק יו"ד כ' בפשיטות דנוהג גם בזמן הזה כשאין שדות ישראל דמטעם כבוד ישוב א"י גזרו וזה לא בטל וע"ש שהביא ראיות לשיטתו.

²⁹ סמ"ע שם ב. ועיין בשולחן ערוך הרב חושן משפט הלכות נזקי ממון סעיף מז שכתב גבי האיסור לעשות שובך בתוך העיר "ואם רוב גנות העיר של נכרים מותר אף בתוך העיר". וא"כ לכאורה ה"ה כאן אם רוב שדות של נכרים יהיה מותר לגדל. וכן דייק בפתחי חושן חלק ו (נזיקין) פרק ה הערה צה

³⁰ וחזיתי בתקנות פתח תקוה [שכפי הנראה הכל נעשה בהסכמת הגר"ל דצ"ל, ובכתב ההתקשרות נאמר: וכל הנהגות של החברה יהיו רק על פי פקודתי בכל דבר, וכל התקנות המוסכמים ממני – קבלנו עלינו לשמור ולעשות], ושם נאמר, "בדבר איסור גידול בהמה דקה – קבלנו בדרך תקנה לוותר איש לאחיו והרשות נתונה לכל אחד לגדל כבשים, ולא עזים דברירי הזיקא, ובפירושו נאמר אם יזיקו ישלמו כדין אך ההיזק שהניזק והמזיק אינם יודעים מזה אז מחול לכל אחד מבני החברה". קובץ תשובות הרב אלישיב חלק ד סימן קצט

³¹ וצ"ע על מה סומכים להקל בזמנינו אנו. שו"ת שבט הלוי שם. ועיין קובץ תשובות הרב אלישיב חלק ד סימן קצט "והלום ראיתי מה שדן בהר צבי הו"מ סי' קלו על טור חושן משפט סי' ת"מ, אם בזמנים שמצויים שדות בארץ ישראל שייכים ליהודים אם חזר האיסור למקומו, ופסק, "כיון שבמשך הזמן נתבטל האיסור והותר לישראל לגדל בהמה דקה בארץ ישראל, וכמ"ש בשו"ע הנ"ל, שוב אין חזר הדין לאיסורו דהואיל ופעם אחת

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ולפיכך מגדלים בסוריא, ובחול, וכן בארץ ישראל ביערות ומדברות, ובכל מקום בו אין שדות ישראלים. וכן מגדלים במושבים וקיבוצים שיש להם שדות מרעה שלהם, ואין מקום לחשש³². ואינו פסול בכך לעדות³³.

י"א³⁴ שאם מגדלם בדיר, ומאכיל אותם בדיר ואינו נותן להם לרעות, מותר לגדל. וחלקו הפוסקים על דבריו, ואין להקל.

ז. לפני עור לא תתן מכשל

אסור להכשיל שום אדם בעבירה³⁵ וזהו בכלל לאו (ויקרא יא פסוק יד) וְלִפְנֵי עֵוֶר לֹא תִתֵּן מְכַשֵּׁל, בין אם העובר מזיד בין אם הוא שוגג ואפילו הוא אנוס³⁶. וי"א³⁷ שאם העובר אנוס אינו עובר בלפני עור וכן לא יסבב ולא יסייע אחרים לידי שום עבירה

נתבטלה גזירת חכמים, כבר נפקע האיסור לגמרי וצריך מניין חדש לאיסורו, וכל זמן שלא נגזר מחדש הרי היא כגזירה חדשה שאין אנו גוזרים מעצמנו גזירות חדשות, והביא ראיה לזה מירושלמי סנהדרין פ"ז ה"ה, ע"ש. ולפי האמור האיסור קיים בארץ ישראל לכולי עלמא, לדעת הטור, בארץ ישראל מעולם לא בטלה הגזירה, ולדעת הבית יוסף, עיקר התקנה והאיסור לא נוגע לארץ ישראל דוקא, אלא בכל מקום שקיים יישוב יהודי, נוהג האיסור של אין מגדלין, באופן שהאיסור אף פעם לא בטל.

³² ולא גזרו כה"ג כמו בשרובו עכו"ם או במדבר, שמעיקרא לא גזרו אלא בחשש מצוי דגזל, ולא כשאין דרך בהמה דקה לגזול כמו בזמנינו. תשובות והנהגות כרך ד סימן שכב

³³ ואפילו במקום שאינו מצוי בזה"ז הרבה שדות מישראל, מכל מקום מידי ספיקא לא נפקא, ולכך החמיר לענין איסור, אבל לענין פסול עדות אוקמינן בחזקתו חזקת כשרות. אורים לד כז

³⁴ ובארץ חיים (סתהון) הביא בשם שו"ת הרמ"ע מפאנו סי' פה דהא דאין מגדלין היינו דוקא בשילוח הרגל, אבל במכנים להם מזונות במקום שמור לא גזרו, דאי הכי תכבד העבודה ללשכת הטלאים (בגמרא לכאורה משמע שהיו מביאים לקרבנות מחול'ל), ועוד דהוי גזירה שאין רוב הצבור יכולים לעמוד בה, ובשם כסא רחמים

על אדר"ג ותשובת עמודי אש כתב שתמהו על דברי הרמ"ע. פתחי חושן שם

³⁵ עיין בקובץ שיעורים בביאורים על השב שמעתתא אות יג שהקשה למה לי לאו דלפני עור תיפ"ל שיש בו משום לאו דלא תאכילום שאסור להאכיל קטנים איסור ולכאורה ה"ה בגדול אמנם יעויין בפמ"ג או"ח סי' שמג במשבצות זהב ס"ק א ובאשל אברהם ס"ק ג והעלה שאין לאו דלא תאכילום על מאכיל גדול שאיסור זה הוא כדי שאם יאכילו קמן בידים ירגיל עצמו לאכול כשיגדיל וזה לא שייך בגדול

³⁶ אנרות משה יו"ד ח"א סי' ג

³⁷ בית יהודה (עייאש) ח"א יו"ד סי' יז שו"ת מחנה חיים ח"א סי' מו ועיין בה"ל סי' רס"ו סעי' א' ד"ה המורו בסוגריים דמשמע דאינו עובר אמנם אפשר דדווקא בדבר שאינו עובר ע"י מעשה בגופו כגון התם דע"י מעשה בהמתו יעבור וצל"ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ואף המכשיל גוי³⁸ בעבירה שהוא מצווה בה עובר על לאו זה³⁹.

ולפיכך אסור משום לאו⁴⁰ זה להושיט דבר איסור לאדם באופן שלא היה יכול להגיע אליו ללא עזרתו, אם יש חשש שע"כ יעבור על האיסור, כגון להושיט כוס יין, או אבר מן החי, מצד אחד של נהר לנזיר, או לבן נח, העומד בצדו השני, או למסור בהמה לרועה שידוע שרועה בשדות זרים, אבל אין לחשוש בסתמא באיסור מפורסם לכל שמא יעבור על האיסור, ולכן מותר להושיט נבילה לישראל אע"ג שאינו יכול להגיע אליה בלא עזרתו⁴¹, אבל אם יודע שרועה לעבור על האיסור, גם בזה אסור, ואם העבריין יכול לעשות האיסור בעצמו, כגון שהיין נמצא באותו צד של הנהר שבו הנזיר נמצא ואינו צריך את עזרת המכשילו, אינו עובר משום לפני עור. אולם יש בו איסור דרבנן משום מסייע ידי עוברי עבירה⁴².

י"א⁴³ שגם אם יכל להגיע לאיסור בלא עזרתו, מ"מ באופן שמכשילו בידיים, כגון המלביש את חבירו כלאים או מטמא נזיר עובר על לאו זה⁴⁴. וי"א⁴⁵ שאינו עובר.

ח. שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה

³⁸ מוכח מסוגיא בב"מ צ' ע"א גבי אמירה לעכו"ם לסרס בהמה דלר' חידקא אסור משום לפני ע"ג אע"ג דהעובר גוי שו"ת חת"ס ה"מ סי' קפה ועיין שדי חמד מערכת ו כלל כו ס"ק כב שכתב שכך דעת רוב האחרונים שיש לפני עור במכשיל גוי

³⁹ אמנם דעת שו"ת פנ"י ח"א יו"ד סי' ג וח"ב אבהע"ז סי' מג שאינו אסור מדאורייתא אלא רק מדרבנן

⁴⁰ גמ' ע"ז ו ע"ב ותוס' שם ד"ה מנין

⁴¹ ועיין בשד"ח מערכת ו כלל כו ס"ק יז שכתב שכיון שלמעשה גם בחד עברא דנהרא אסור משום מסייע וכדלקמן א"כ אין נ"מ לדינא ולהכי לא הזכירו הרמב"ם ועי"ש שכתב שלא הונח לו בזה והגיה בצ"ע ועיין בגר"פ על הרס"ג ח"ג סי' נו (רח ע"ב) שהאריך שם דאפשר דהרמב"ם לא ס"ל חילוק זה בין חד עברא לתרי עברא

⁴² רמ"א יו"ד קנא א ועי"ש ביאור הגר"א שם ס"ק ח חזו"א הל' עכו"ם סי' סב אות יג, ובמהרש"ם ח"ב סי' קפד וח"ו סי' יא ובאבני נזר יו"ד סי' קכו ובאגרות משה יו"ד סי' עב ועיין יביע אומר ח"ב או"ח סי' טו

⁴³ שדי חמד מערכת ו כלל ו ס"ק ה בשם המכתם לדוד

⁴⁴ וז"ל הרמב"ם נזירות פ"ה ה"ב "המטמא את הנזיר אם היה הנזיר מזיד הנזיר לוקה וזה שטמאו עובר משום ולפני עור לא תתן מכשול"

⁴⁵ שו"ת רע"א מהדורא קמא סי' קצד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר לעיל דף ב. ששנים⁴⁶ שאוחזין בכלי אחד, זה אומר הכל שלי וזה אומר הכל שלי, כל אחד מהם נשבע שיש לו חלק בזה הדבר⁴⁷, ושאיין לו בה פחות מחציה⁴⁸.

אולם לא יועיל להשבע רק שאיין לו בה פחות מחציה, כיוון היה אפשר לפרש כוונתו אפילו איין לו בה כלום באמת הוא נשבע שאיין לי בה כלום אפילו מה שהוא פחות מחציה איין לי בה והרי איין לו בה כלום, וכן לא יועיל להשבע רק שיש לו בה חציה שהרי מרע לדיבוריה שאמר כולה שלי, וכן אינו יכול לישבע כולה שלי שהרי אי אפשר ליתן לו כולה שהרי חבירו תפוש בה, ואתי לאפוקי לעז על בי"ד שנשבע שכולו שלו, והם אומרים שיחלוקו.

וי"א⁴⁹ שאין צריך להשבע שיש לו בה, אלא ישבע רק שאיין לו בה פחות מחציה, ואנו⁵⁰ שמשבעינן על דעת המקום ועל דעת הבי"ד, נשבע סתם שאיין לו בה פחות מחציה דליכא למיחוש לרמאות.

ט. לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא

כל מי שהשוד⁵¹ ליקח ממון חבירו חשוד גם כן על השבועה, ודוקא שיש עדים שלקה ממון של חבירו בגזילה, או שהיה פקדונו בידו וכפר כדלהלן, אבל בהלואה אינו חשוד על השבועה וכדלהלן.

⁴⁶ שו"ע ונו"כ שם

⁴⁷ והכא ליכא שבועת שוא דאימר תרווייהו בהדדי אנבוה, חי' רע"א שם

⁴⁸ ונוסח שבועה זו בזה הלשון הוא, מפני שבזה הלשון יתוקנו כמה רמאויות שהיו אפשר להיות בדעת הנשבע אם היה נשבע בלשון אחר, שאם היה נשבע סתם שאיין לו בה פחות מחציה, היה אפשר לפרש כוונתו אפילו איין לו בה כלום באמת הוא נשבע, והכי נשבע שבועה שאיין לי בה כלום אפילו מה שהוא פחות מחציה איין לי בה והרי איין לו בה כלום, והוא צריך לישבע שיש לו בה חציה, ואם ישבע שיש לו בה חציה הרי מרע לדיבוריה שאמר כולה שלי, ואם ישבע כולה שלי הרי אי אפשר ליתן לו כולה שהרי חבירו תפוש בה, ואתי לאפוקי לעז על בי"ד שנשבע שכולו שלו והם אומרים שיחלוקו, לכך ישבע בזה הלשון אני אומר שיש לי בה ודעתי אפילו כולה יש לי בה, ולדבריכם שאינכם מאמינים לי בכולה אני אומר יש לי בה חלק, ואם תאמרו שלישי או רביעי, שבועה שאיין לי בה פחות מחציה. לבוש שם וכמ"ע ה

⁴⁹ הרמב"ם [המובא בציונים אות א'] והטור [סעיף א'] לא כתבו שצריך לישבע שבועה שיש לו בה, ונראה דה"ט משום דאנו משביעים על דעת המקום ועל דעת הבי"ד ותו ליכא למיחוש לרמאות. סמ"ע שם ה

⁵⁰ נתייה"מ שם ד

⁵¹ שו"ע ונו"כ צב ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

וכן בלא עדים שתבעו בלא עדים, ואמר לקחת משלי או הפקדתי בידך לשמור, והוא טוען להד"ם אינו חשוד, ותיקנו חז"ל שישבע היסת, ולא אמרינן מינו דחשיד בעיניו אממונא חשיד נמי אשבועתא וישבע לשקר, שמא ספק⁵² מלוה ישנה יש לו עליוזו בא לכפור עד שיוודע לו האמת, ובשביל כך תפש אותו⁵³, כמבואר להלן דף ו.

אולם אם מחל לחבירו כל תביעות וכל מלוות שיש לו עד היום ולמחר או יום אחר נתהוה איזה טענה ותביעה במקום דלא שייך אשתמוטי, כמו שיבואר להלן, כגון שנשבע ונוטל בשטר או על משכון או בחפץ ידוע שאין בו שבעה, כיון שאין שייך מלוה ישנה ביום או יומים, י"א שמתוך שחוששים על ממון חוששים לשבועה⁵⁴. וי"א⁵⁵ שגם בזה אין אומרים שחשוד על השבועה.

⁵² שאם ודאי מלוה יש לו א"כ יהא נאמן הנתבע בלא שבועה, וממה נפשך אם אנו חושדין אותו דאין לו עליו מלוה ישנה ורוצה לכפור בממונא של התובע, א"כ מאי אהני בשבועה הא אמרינן החשוד על הממון חשוד ג"כ על השבועה, ואם נאמר שיש בידו, א"כ ג"כ נאמינהו בלא שבועה, אלא דחיישינן שמא האי נתבע עצמו נסתפק בדבר אם נשאר לו ביד התובע ממון כל כך, ודעתו לתפוס בממון זה שסבר היום או מחר יתברר לו מתוך פנקסו וחשבונו שחייב לו כל כך, ואם לא יודע לו אז יחזיר להתובע זה הממון ולא יחזיק בו מספק, ומשו"ה אמרו חז"ל שישביענו התובע, ואז ודאי לא ישבע שאינו חייב לו אם לא שיהיה ברור לו כל כך, דיחוש שמא לא יתברר לו לאחר זמן שנשאר בידו כל כך ונמצא שנשבע למפרע לשקר ולא יהיה לו תקנה בחזרת הממון. סמ"ע שם יא, ועיין תומים (סק"ד) שכתב פירוש אחר דאם יש ביד אחד חפץ וטוען שהוא שלו, ונתברר שהוא של אחר, וזהו רוצה להחזיקו לעצמו, אם לא הטפו ולא נמסר לו בעדים אף על גב דצריך להחזירו ולא נאמן בטענתו, מ"מ לא נעשה חשוד דאמר' דחייב ליה ולכך תפסו, ולפי"ז אין צריך להגיה ספק מלוה, דהנכון מלוה ודאי.

⁵³ וכי תימא אם כן גם כשיש עליו עדים שלקח ממון חבירו למה יפסל נימא גם כן שמא לקחו משום דמלוה ישנה יש לו עליו, אין זו קשיא, דכשיש עדים שלקח כו' הו"ל אצלינו גזלן ודאי ומלוה ישנה אצלינו הוא ספק, דאנן לא ידעינן אם כן הוא בודאי שיש לו מלוה ישנה עליו, ואין ספק מוציא מידי ודאי, אבל כשאין עדים שלקח כו' אלא זה טוענו כך, הו"ל לדין ספק גזלן דשמא התובע משקר וזה תופש משלו משום דמלוה ישנה יש לו עליו, לפיכך אינו נעשה אצלינו חשוד, אף על פי שאנו מטילין עליו שבועה על טענת חבירו כשתובעו, לא משום דחשידינן ליה אממונא משביעין אותו, אלא דחיישינן שהוא תופש בממונו של זה משום שיש לו עליו ספק מלוה ישנה ומכח ספק הוא תופש בממונו.

⁵⁴ ואורך הזמן שיש לחוש למלוה ישנה אי אפשר לפרוש והכל תלוי באומדנא של הדיין, ובימים מועטים ודאי אין לחוש לספק מלוה ישנה. ולא ראיתי נזהר בזה והוא מלתא דשכיחי טובא וצריך לזהר בזה. קצוה"ח שם ג
⁵⁵ דהא מ"מ י"ל שמא הוא מסופק בטענה זו עצמה שטוען הנתבע, כגון שטוען פרעתיך והתובע מכחיש, י"ל ששכח ומסופק לכך טוען בברי עד שיוכור, וגם גוף סברת הר"ן קשה לי, דמה בכך שמחל לו כל תביעותיו, הא מ"מ אם היה ידוע שבשעת מחילה שכת מחוב אחד ודאי דמחילה בטעות לא הוי מחילה, רק שאינו נאמן לטעון שבטעות היתה, ואם הוא בעצמו יודע, ודאי דיכול לתפוס ולטעון בבית דין שלי הן, דהא כשיש לו מינו נאמן. ואפשר דהר"ן ס"ל מחילה בטעות הוי מחילה. ולפי מאי דקיי"ל [לקמן סימן רמ"א סעיף ב' בהג"ה] דמחילה בטעות לא הוי מחילה, לא שייך סברא זו מטעם שכתבתי, ולכן אין צריך לזהר בזה כלל, כן נראה לי. נתי"מ שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

**י. אשתמוטי קא משתמיט ליה ... הכופר במלוה כשר
לעדות בפיקדון פסול לעדות ... כגון דאתו סהדי
ואסהידו ביה דההיא שעתא איתיה לפקדון בביתיה והוה
ידע אי נמי דהוה נקיט ליה בידיה**

כבר התבאר לעיל דף ד. שאם תבע המפקיד פקדונו וכפר בו השומר⁵⁶, נעשה עליו כגזלן⁵⁷ וחייב אפילו באונסין. ולפיכך⁵⁸, הרי הוא חשוד על השבועה ואין משביעין אותו שום שבועה, שהתורה פסלתו בפסוק (שמות כג פסוק א) **אֶל תִּשֶׁת יָדְךָ עִם רֵשָׁע וְגו'.** וזה רק שיש עדים שראו בידו הפקדון בשעה שכפר, שאם לא ראוהו בידו בשעה שכפר אומרים אנו⁵⁹ שלא לגזולו התכוין, אלא שכח להיכן הניחו ואשתמוטי קא משתמיט עד שיחפש וימצאנו.

אולם התובע לחבירו מלוה שהלוהו וכפר, אפילו נשבע⁶⁰, אף על פי שמביא עדים להכחישו, אינו חשוד אממונא כל זמן שלא נשבע, שמכיון שמלוה להוצאה ניתנה אומרים אנו אשתמוטי קא משתמיט מיניה עד שיחיו לו מעות ולא לכפור ולגזולו התכוון.

יא. משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו

⁵⁶ שו"ע ונו"כ רצד א, ואפילו לא נשבע, סמ"ע (שם סק"ב). ובהידושי רעק"א מסתפק כשהיתה עומדת באגם בשעת כפירה, ואין כאן מעשה קנין, אם מתחייב
⁵⁷ דפקדון לאו להוצאה ניתן שאסור לשלוח בו יד, ואם היה נאבד ממנו באותו פעם מה היה צריך לכפור אלא יטעון שאבדו ויפטר, אלא ודאי למיגזליה קא מכיין בטענתו זו.

⁵⁸ שו"ע ונו"כ צב ד
⁵⁹ דכלל טעם דין זה הוא דאחזוקי אינשי בחשודין לא מחזקינן כל זמן שנוכל לתרץ עניניהם, משו"ה מלוה דלהוצאה ניתנה בידו, אף שעבר זמן, מ"מ כיון שברשות באה לידו להוציאה אמרינן לאשתמוטי מיניה קמכין עד דיהוי ליה מעות, משא"כ בפקדון דלאו להוצאה ניתן. ואפ"ה כשאין עדים שהיה בידו בשעה שכפר, ג"כ נוכל לטעון בעדו ולומר שמא בשעה שתבעו ממנו פקדונו לא ידע אנה הניחו או שנתגלגל ממקומו, וירא שישביענו שבועת השומרים שהיא שבועת התורה, ומשו"ה עלתה על דעתו לכפור ולומר לא הפקדתני שאז פטור משבועה דאורייתא עד שימצאנו ויחזירנו לידו, וק"ל. סמ"ע שם יב
⁶⁰ עיין קצוה"ח שם ד האריך האם הוא משום אישתמוטי או שמא חייב לו ממקום אחר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר במסכת ב"ק דף קז. שכל שאין השומר מחזיר הפקדון כמו שקיבלו, כגון שנשבר, או שאינו מחזירו כלל, מחמת שאירע בו דבר שהוא פטור עליו⁶¹, צריך להוכיח שאמנם כן אירע לפקדון, ואף אם בא לשלם צריך להוכיח שהפקדון אינו ברשותו⁶² ע"י עדים או ע"י שבועה⁶³.
ואם רוצה לשלם נשבע שאינו ברשותו וכולל בשבועתו שכך וכך היה שוה ולא יותר ומשלם לו⁶⁴.

יב. לא תחמד לאינשי בלא דמי משמע להו

גם הכופר בפיקדון אפילו כשראוהו בידו בשעה שכפר⁶⁵, אם לא היה רוצה לישיבע ואמר שישלם, ואינו נשבע אינו נעשה חשוד, אף על גב שעבר בכך על לאו (שמות כ פסוק יד) לא תחמד בית רעה, אינו נפסל בכך, שלא תחמוד לאינשי נשמע לאנשים שאינו אלא אם אינו משלם⁶⁶.

⁶¹ כגון שומר הנם הבא לפטור עצמו בטענת גניבה ואבידה, או ש"ש בטענת אונס. וצריך גם להשבע שלא שלח בו יד

⁶² אף על גב דכבר נשבע שאירע כך וכך והיינו שננבחה בשומר חנם וממילא אינה ברשותו, ואין לומר כדי שלא יעשה רמאות, דחיישינן דאף שכבר ננבחה שמא חזרה לבוא לרשותו, דבשומר שכר שמועץ שמתה צריך לישיבע הני ג' שבועות, ובשומר שכר אי אפשר לחזור לרשותו אחר שכבר מתה. וצ"ל דה"ק, שאירע כך וכך ולא היתה אז ברשותו דהיינו שלא נהנה ממנה קודם לכן שעל ידו היתה עומדת ברשותו לענין אחריות שיבוא עליה, ולפי זה צ"ל דשלא שלח בה יד הוא עוד ענין אחר זולת הנאה שנהנה ממנה, והוא דוחק, וצ"ע. סמ"ע שם ה

⁶³ שו"ע ונו"כ רצה ב

⁶⁴ ואם שלם ולא רצה לישיבע ואח"כ הוכר הגנב, קנה השומר כל שבח דאתי מעלמא, כגון אם הוקר הפקדון הרי הוא שלו, אבל לא שבח דמגופא כגון גזיות וולדות, דאמרינן מסתמא שבח דאתי מעלמא אינו מקפיד עליו הבעל ומקנהו לו בהנאתו שמשלם לו ושבח דגופא אינו מקנה לו. רמ"א שם

⁶⁵ אם אינו כופר אלא שאומר אני תופסו בשביל מלוה שיש לי בידו, שומעין לו עד כדי דמיו, אם ליכא עדים שבא לידו בתורת פקדון או שליכא עדים שראוהו עתה בידו. סמ"ע שם יג
⁶⁶ רמ"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

